

ԳԱՅԱՆԵ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ, տ.գ.թ., դոցենտ

ՀՀ ԳԱԱ Մ.Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի գիտաշխատող

ՄԵՐԻ ԳՈՒԲԱՍԱՐՅԱՆ, ՀՊՏՀ մագիստրանտ

ՀՀ ԳԱԱ Մ.Քոթանյանի անվ. տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող

ԵՏՄ-ԻՆ ՀՀ ԱՆԳԱՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏԵՎԱՆՔՈՎ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՁ

Հասարակության տնտեսական զարգացման արդի միտումները բացահայտել են ակնհայտ հակասություններ ազգային տնտեսություններում էներգետիկ համակարգերի և տնտեսական զարգացման հասարակական պահանջների միջև: Այդ հակասությունների հաղթահարման ամենաարդյունավետ ուղիներից մեկը համաշխարհային տնտեսության զարգացման ներկա մակարդակում մնում է տնտեսական ինտեգրացիան վառելիքաէներգետիկ ռեսուրսներ արտահանող և ներմուծող երկրների միջև: Հետևաբար, այն հանգամանքը, որ ներկայում ԵՏՄ անդամ-պետություններից երկուսը էներգակիրներ արտահանող, իսկ մյուս երկուսը՝ էներգակիրների ներկրումից կենսականորեն կախված պետություններ են, անխուսափելի է դարձնում այս ոլորտում համագործակցության պայմանների համակողմանի ներառումն ու առաջնահերթ քննարկումը եվրասիական ինտեգրացիայի շրջանակներում: Պատահական չէ, որ ԵՏՄ-ին ՀՀ անդամակցության հիմնավորումներում առավել հաճախ շեշտադրվում են հատկապես էներգետիկ ոլորտում համագործակցության հեռանկարներն ու առավելությունները՝ հաճախ նաև համեմատական դիտողություններ կատարելով այլ ինտեգրացիոն ուղղությունների առնչությամբ:

Այս առնչությամբ պետք է նկատել, որ ԵՏՄ հիմնադիր պայմանագիրը էներգետիկ ոլորտում անդամ պետությունների համագործակցության լայն հնարավորություններ է նախատեսում: Մասնավորապես, 20-րդ «էներգետիկա» բաժնի 79-րդ հոդվածում հայտարարվում է համաձայնեցված էներգետիկ քաղաքականության և էներգետիկ ռեսուրսների ընդհանուր շուկայի աստիճանական ձևավորման մասին՝ ազգային տնտեսությունների էներգետիկ համալիրների արդյունավետ օգտագործման և էներգետիկ ռեսուրսներով (էլեկտրաէներգիա, գազ, նավթ, նավթամթերք) ապահովելու նպատակով: Այդ ուղղությամբ ձեռնարկվող միջոցառումները նախատեսում են¹.

- էներգետիկ ռեսուրսների շուկայական գնագոյացման ապահովում,
- էներգետիկ ռեսուրսների ընդհանուր շուկաներում մրցակցային պայմանների զարգացում,
- տեխնիկական, վարչական և այլ խոչընդոտների վերացում էներգետիկ ռեսուրսներով արտաքին առևտրում,
- համապատասխան տրանսպորտային ենթակառուցվածքների ապահովում,
- այս ոլորտ ներդրումների ներգրավման համար պայմանների ապահովում,
- էներգակիրների (գազի, նավթի, նավթամթերքի) կանխատեսումային հաշվեկշիռների կազմում միութենական ընդգրկմամբ,
- էներգետիկ ռեսուրսների շուկաներում բնական մենաշնորհ ունեցող սուբյեկտների ծառայությունների հասանելիության ապահովում և այլն:

Նախատեսվող բոլոր միջոցառումների անհրաժեշտությունը հիմնավորված է անդամ-պետությունների էներգետիկ անվտանգության ապահովման սկզբունքով, ինչը ենթադրում է առկա հնարավորությունները ներքին պահանջումների բավարարմանն ուղղորդելու առաջնահերթության նախապայմանի առկայություն:

Իհարկե, էներգետիկ ոլորտում համագործակցության մանրամասները (մասնավորապես գնագոյացման և սակագնային քաղաքականության հիմունքները, որոնք երեք հիմնադիր երկրների մասով ներկայացված են ԵՏՄ պայմանագրի 21, 22, և 23-րդ հավելվածներում) Հայաստանի մասով դեռևս

¹ Շարադրված են ըստ ԵՏՄ պայմանագրի 80, 81, 82, 83, 84 հոդվածների:

հստակեցված չեն, սակայն պետք է նկատել, որ այդ հարցը կարգավորվել է մինչև ԵՏՄ-ին Հայաստանի անդամակցությունը, երբ նախատեսվում էր ՀՀ անդամակցություն Մաքսային միությանը (2013թ. դեկտեմբերին կնքված պայմանագրով): Խոսքը վերաբերում է «Բնական գազի առաքման ժամանակ գների ձևավորման կարգի մասին» և «ՀՀ բնական գազի, նավթամթերքի, չմշակված բնական պնաստի առաքման ոլորտում համագործակցության մասին» համաձայնագրերին, որոնց համաձայն, օրինակ, ՀՀ ներկրվող բնական գազի վրա մաքսատուրք չի կիրառվում, իսկ գազի գնի որոշման բանաձևում հիմք է վերցվում ՌԴ Օրենքորգի մարզի համար գործող գինը՝ ավելացված փոխադրման ծախսերը¹: Այնուամենայնիվ, ԵՏՄ պայմանագրում ներկայացված դրույթներն, ընդհանուր առմամբ, համադրելի են ՀՀ էներգետիկ պետական քաղաքականության հիմնական սկզբունքների հետ.

- էներգետիկայի բնագավառում մրցակցության և արդյունավետ գործունեության խթանումն ու մրցակցային միջավայրի զարգացման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծումը,
- սպառողների և էներգետիկայի բնագավառի տնտեսվարող սուբյեկտների իրավունքների պաշտպանության ապահովումն ու շահերի հավասարակշռում,
- տեղական էներգետիկական պաշարների, էներգիայի այլընտրանքային աղբյուրների արդյունավետ օգտագործում,
- էներգետիկայի բնագավառում ներդրումների խրախուսում,
- էներգետիկայի բնագավառի անվտանգության ապահովում,
- հանրապետության էներգետիկական անկախության խթանումը, այդ թվում՝ ներկրվող և տեղական էներգետիկ պաշարների տարատեսականացման և արտադրական հզորությունների առավելագույն օգտագործման ապահովում,
- շրջակա միջավայրի պահպանման ապահովում,
- գիտատեխնիկական առաջընթացի և նոր՝ էներգաարդյունավետ ու էներգախնայող տեխնոլոգիաների ներդրման խրախուսում,
- էներգետիկական շուկաների ձևավորման և զարգացման խթանում և այլն²:

Թերևս, որոշ վերապահումներ կարող ենք կատարել միայն հանրապետության էներգետիկ անկախության վերաբերյալ, քանի որ այսօր Հայաստանի էներգետիկ ոլորտը կենսական «կախվածություն» ունի Ռուսաստանից: Այսպես, ներկրվող գազի ավելի քան 80%-ը գալիս է Ռուսաստանից, ընդ որում, գազի շուկայի բոլոր ենթակառուցվածքները պատկանում են ռուսական ընկերություններին, այնպես որ Իրանից գազի ներկրման աճի հնարավորությունները նույնպես պայմանավորված են ռուսական կողմի հավանության հանգամանքով: Ռուսաստանից ենք ներկրում նաև նավթի ու նավթամթերքի ավելի քան 60%-ը, բացի այդ ռուսական ընկերություններին են պատկանում Սևան-Հրազդան ՀԷԿ-ը, Հրազդանի ՋԷԿ-ը, բաշխիչ ցանցերը, նրանց կողմից է իրականացվում ատոմակայանի ֆինանսական կառավարումը, ռուսական մասնակցության ակնարկ կա Հայաստանի գրեթե բոլոր էներգետիկ նախագծերում: Հավելենք, նաև, որ 2007 թվականի հունվարին ստորագրված ՀՀ ազգային անվտանգության ռազմավարության մասին փաստաթղթում հայ-ռուսական հարաբերությունները դիտվում են որպես Հայաստանի էներգետիկ անկախությունը և անվտանգությունը երաշխավորող գործոն: Այս տեսանկյունից, ԵՏՄ-ին անդամակցության հետևանքների գնահատումը էներգետիկ ոլորտում հաճախ իրականացվում է ոչ այնքան հեռանկարային դրական զարգացումների համատեքստում, որքան ինտեգրացիոն այս ոլորտում հրաժարվելու դեպքում հնարավոր բացասական հետևանքներից խուսափելու համատեքստում: Նման գնահատականի տրամաբանությունը կայանում է հետևյալում. Մաքսային միությանը ՀՀ անդամակցության պատրաստականությունը հնարավորություն տվեց գազի գինը 1000 խմ համար իջեցնել 270 ԱՄՆ դոլարից մինչև 189 ԱՄՆ դոլար, որը 5 տարի անփոփոխ մնալու պարագայում Հայաստանին թույլ կտա շահել մոտ 1 մրդ ԱՄՆ դոլար, իսկ եթե Հայաստանը Մաքսային միությանը անդամակցելու որոշում չկայացներ, ապա գազի գինն ամենայն հավանականությամբ կաճեր մինչև 400 դոլար, ինչը 1 մրդ

¹ Աղբյուրը՝ Տեղեկատվություն ԵՏՄ-ին միանալու վերաբերյալ տնտեսվարողների կողմից բարձրացվող առավել կարևոր հարցերի վերաբերյալ: <http://www.mineconomy.am/uploads/2014/1612165541464.pdf>

² Ծարարված է ըստ «էներգետիկայի մասին» 33 օրենքի ընդունված 2001թ. մարտի 7-ին:

դրարի կորստի պատճառ կդառնար: Արդյունքում, եվրասիական տնտեսական ինտեգրացիան մեզ հնարավորություն է տալիս 5 տարվա համար շահել մոտ 2 մլրդ դոլար¹:

Ինչ խոսք, ԵՏՄ-ին անդամակցության արդյունքում էներգետիկ ոլորտում հնարավոր փոփոխությունները չեն հանգում պարզապես էներգակիրների գնագոյացման գոյություն ունեցող մոտեցումների անփոփոխության երաշխավորմանը: Այստեղ առավել կարևոր են էներգետիկ ոլորտի գերակա ուղղությունների հետագա զարգացման հնարավորությունները: Խոսքը վերաբերում է մասնավորապես Հայաստանից էլեկտրաէներգիայի արտահանման ծավալների մեծացման հնարավորություններին, որոնք առավել իրատեսական են ներկայանում հատկապես ԵՏՄ անդամակցության համատեքստում, քանի որ ինտեգրացիոն այս կառույցը էներգետիկ ենթակառուցվածքները դիտում է որպես ինտեգրացիայի հիմք, հետևաբար ենթադրելով ԵՏՄ շրջանակներում ընդհանուր էներգետիկ ենթակառուցվածքից օգտվելու նպատակահարմարություն՝ բոլոր անդամ-պետությունների համար: Այս առնչությամբ մույնիսկ տեսակետ կա, ըստ որի Հայաստանը հավակնում է դառնալ տարածաշրջանային էներգետիկ կենտրոն²: Տեսակետի հեղինակը հղում է կատարում այն հանգամանքին, որ Հայաստանը տարիներ շարունակ եղել է և ներկայում էլ մնում է «էլեկտրաէներգիայի տարածաշրջանային արտահանող», որն ունի ներդաշնակ եռաբաղադրիչ (ատոմային, ջերմա- և հիդրոէներգետիկ) էներգետիկ ենթակառուցվածք, և ընդունակ է արտահանել տարեկան 1.5-2 մլրդ կվտ/ժամ էլեկտրաէներգիա, բավական մրցունակ գնով: Համատեղելով իր բարձրավոլտային էլեկտրացանցը Իրանի, Վրաստանի (իսկ ապագայում նաև՝ տարածաշրջանի այլ երկրների) հետ, Հայաստանը բացառիկ հնարավորություն կունենա հավասարակշռել ու վերահսկել տարածաշրջանի էներգետիկ հոսքերը՝ այդպիսով մեծ դերակատարում ունենալով Հյուսիսային Իրանի, Հարավային Կովկասի, Կրասնոդարի երկրամասի և Ռուսաստանի այլ հարավային մարզերի³ էներգետիկ դեֆիցիտը լրացնելու հարցում: Իհարկե, նշված հնարավորությունների իրացման համար կարևոր նախապայմանների (վրացական և իրանական կողմի պատրաստակամություն, պահանջարկի առկայություն) խնդիրը մույնպես որոշակի մոտեցումներ ու պետական դիվանագիտական մակարդակով լուծումներ է պահանջում, այնուամենայնիվ մյուս հեռանկարն այնքան էլ անիրատեսական չէ:

ԵՏՄ-ին ՀՀ անդամակցության հետևանքները գնահատելիս չպետք է անտեսել նաև ներմուծման մեջ զգալի տեսակարար կշիռ ունեցող նավթի ու նավթամթերքի էժան ներկրման հնարավորությունը: 2013թ. տվյալներով, այս ապրանքախումբը կազմել է ընդհանուր ներմուծման 19.5%-ը, որի ավելի քան 60%-ը ներկրվել է Ռուսաստանից⁴: ԵՏՄ պայմանագրի համաձայն, դեպի անդամ-պետություններ նավթի ու նավթամթերքի արտահանման պարագայում հանվելու է արտահանման մաքսատուրքը, ինչը հնարավորություն կտա նախ երկրում զգալիորեն նվազեցնել ռազմավարական նշանակություն ունեցող այդ ապրանքատեսակի գները և նպաստել երկրի տնտեսական զարգացմանը, իսկ մյուս կողմից գոնե արժեքային առումով կրճատել ներմուծումը՝ փոքր-ինչ մեղմելով արտաքին առևտրի բացասական հաշվեկշիռը: Միաժամանակ, էժան նավթի ու նավթամթերքի ներկրման հնարավորությունը կարող է առևտրային գործընկերների շարքում մեծացնել նաև Ղազախստանի դերը, որի հետ տնտեսական կապերը բավարար չափով զարգացած չեն, մինչդեռ առկա է զգալի պոտենցիալ:

ԵՏՄ անդամակցության շրջանակներում էներգետիկ համագործակցության մեկ այլ ուղղություն է Հայաստանում ատոմային էներգետիկայի ոլորտում հնարավոր զարգացումները: Ինչպես գիտենք, ատոմային էներգետիկան հանդիսանում է երկրում արտադրվող էներգիայի կարևորագույն աղբյուրը (արտադրվող ամբողջ էլեկտրաէներգիայի մոտ 40%-ը): Հայաստանի ատոմակայանի շահագործման ժամկետները վերանորոգումից հետո նախատեսվում է երկարացնել մինչև 2026 թվականը՝ այդ ժամանակահատվածում ատոմակայանի նոր էներգաբլոկի կառուցման աշխատանքներ նախաձեռնելու ծրագրերով: Վերջինիս համար անհրաժեշտ հումքը Հայաստանը ներկրում է Ռուսաստանից, ատոմակայանի վերանորոգման ֆինանսավորումը (300 մլն դոլար) մույնպես ապահովել է ռուսական կողմը, որը միաժամանակ պատրաստակամություն է հայտնել մասնակցել նոր ատո-

¹ А.Тавадян. Комплексный подход к цене на газ. http://www.soyuzinfo.am/rus/analitics/detail.php?ELEMENT_ID=1008

² Энергетика Армении и Евразийская интеграция. <http://www.panorama.am/ru/press/2014/02/11/golos/>

³ Սկզբնաղբյուր հանդիսացող հոդվածում նշվում է նաև դեպի հյուսիսարևելյան Թուրքիա էլեկտրաէներգիայի արտահանման հնարավորության մասին, ինչը ներկայում անիրատեսական համարելով, բաց ենք թողել:

⁴ Հայաստանի Հանրապետության արտաքին առևտուրը 2013 թվականին (ըստ արտաքին տնտեսական գործունեության ապրանքային անվանացանկի 2-նիշ դասակարգման): <http://www.armstat.am/am/?nid=82&id=1594>

մակայանի կառուցմանը՝ մոտ 35% մասնաբաժնով (այն դեպքում, երբ այդ ծրագիրը ընդհանուր գնահատվում է 4.5-5 մլրդ դոլար)¹: Բացի այդ, Ղազախստանը այսօր հանդիսանում է ուրանի հանքաքար արդյունահանող համաշխարհային առաջատարներից մեկը, որտեղ առաջիկայում նախատեսվում է ԱԷՄԳ-ի ծրագրով ստեղծել քիչ հարստացվող ուրանի (որից արտադրվում է միջուկային վառելիք) քանկ, հետևաբար Ղազախստանը կարող է դառնալ Հայաստանի համար ուրանի այլընտրանքային մատակարարներից մեկը²:

Անշուշտ թվարկված բոլոր ուղղություններով էներգետիկ համագործակցությունը ԵՏՄ շրջանակներում իր դրական արդյունքը կրերի երկրի տնտեսությանը, բայց նկատենք, որ Հայաստանի համար ինչպես ներկայում, այնպես էլ հեռանկարում խիստ կարևորվում է վերականգնվող էներգիայի արտադրության ենթակառուցվածքների զարգացման հիմնահարցը, ընդ որում, ասվածն ամենաքիչը վերաբերում է հիդրոէներգետիկ ոլորտին: Վերջինս Հայաստանում արդեն իսկ ապահովում է արտադրվող էներգիայի մոտ 30%-ը: Ընդ որում, ջրային ռեսուրսներով աղքատ Հայաստանում ՀԷԿ-երի առավել ինտենսիվ շահագործումը շաղկապված է լուրջ բնապահպանական և սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիրների հետ: Վերականգնվող էներգետիկայի առավել հեռանկարային ուղղությունը արևի և քամու էներգիայի օգտագործման հնարավորությունների ստեղծումն է, որոնց գծով Հայաստանում առկա է մեծ ներուժ: Տարբեր գնահատումներով, Հայաստանում կա մոտ 6000-7000 ՄՎտ-ի ներուժ, թեև դրա օգտագործման համար կարող են զբաղեցվել գյուղատնտեսական նշանակության հողեր, իսկ գյուղատնտեսության համար ոչ պիտանի հողատարածքների վրա տարբեր գնահատումներով կարելի է կառուցել մինչև 1000 ՄՎտ հզորության կայաններ³:

Ինչ վերաբերում է հողմային կայաններին, ապա այստեղ ակնկալվող հզորությունները այնքան էլ մեծ չեն (մինչև 200 ՄՎտ), իսկ հիմնական խնդիրն այն է, որ էներգետիկ ռեսուրսները հասանելի են հիմնականում լեռնային տարածքներում, ինչը դժվարացնում է մեծ չափսերի հողմակների տեղափոխումն այդ վայրեր: Այլընտրանքային (վերականգնվող) էներգետիկայի զարգացման հիմնական խնդիրը Հայաստանում իրատեսական ներդրումային ծրագրերի բացակայությունն է (թեև ներդրումային նախագծեր փորձում են մշակել իրանցի, լեհ և չինացի ներդրողների հետ): ԵՏՄ շրջանակներում համատեղ էներգետիկ շուկայի և էներգետիկ ենթակառուցվածքի տրամաբանությունը, անշուշտ, կարող է նախադրյալ հանդիսանալ նաև այս ուղղությամբ հայաստանյան էներգետիկայի զարգացման համար, հատկապես, եթե հաշվի առնենք, որ ԵՏՄ պայմանագիրը նախատեսում է նաև կապիտալի հոսքերի ազատականացում անդամ-պետությունների միջև:

ԵՏՄ շրջանակներում միասնական էներգետիկ շուկայի ստեղծման գաղափարը դեռևս լրամշակման կարիք ունի: Նախատեսվում է, որ այդ շուկայի ձևավորման նախագիծը պետք հաստատվի մինչև 2015 թվականի հուլիսի 1-ը, որից հետո կստորագրվի միջպետական պայմանագիր, նախատեսելով ընդհանուր էներգետիկ շուկային վերջնական անցում 2019 թվականին: Սակայն, արդեն իսկ հիմա առկա են գնահատականներ դրանից անդամ-պետությունների հնարավոր օգուտների վերաբերյալ: Այսպես, Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի հաշվարկներով ԵՏՄ անդամ-պետությունները (առանց Հայաստանի) կունենան ՀՆԱ -ի լրացուցիչ աճ 7.2 մլրդ ամերիկյան դոլարի չափով, ԵՏՄ շրջանակներից դուրս էլեկտրաէներգիայի արտահանման ծավալները կկրկնապատկվեն, իսկ միության ներսում էլեկտրաէներգիայի փոխադարձ մատակարարումների ծավալները կմեծանան 5 անգամ: Բելառուսը կկարողանա տարեկան տնտեսել մինչև 250 մլն դոլար՝ էժան էլեկտրաէներգիա ներկրելով Ղազախստանից, իսկ Ռուսաստանը կտնտեսի տարեկան 150 մլն դոլար՝ սիբիրյան ՀԷԿ-երից Ղազախստանի տարածքով երկրի եվրոպական հատված էլեկտրաէներգիայի փոխանցումից: Նմանատիպ օգուտներ կստանան նաև անդամ պետությունները նաև նավթի և գազի համատեղ շուկայի ձևավորումից⁴: Մնում է միայն հուսալ, որ Հայաստանն իսկապես

¹ Հայկական ԱԷԿ-ի վերանորոգման համար 300 միլիոնի վարկ կտրամադրվի Հայաստանին: <http://www.azatutyun.am/content/article/26521211.html>

² Այս առնչությամբ նկատենք, որ ուրանի այլընտրանքային մատակարար կարող էր համարվել նաև Իրանը, ընդ որում, բավական էժան գնով, սակայն հաշվի առնելով ԱԷՄԳ-ի Իրանի միջուկային ծրագրերին հավանություն չտալու հանգամանքը, այդ ուղղությամբ նախաձեռնություններն առայժմ չեն կարող արդարացված համարվել: Նմանապես բազմաթիվ օբյեկտիվ պատճառներով իրատեսական չեն նաև Հայաստանում ուրանի հնարավոր հանքերի շահագործման հեռանկարները:

³ Սրբյուրը՝ ԳԳ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարության պաշտոնական կայք. <http://www.minenergy.am/article/400>

⁴ Какие преимущества интеграции ждут нас в ЕАЭС. <http://www.gudok.ru/economy/?ID=1219550>

անմասն չի մնա ակնկալվող դրական արդյունքներից: Համեմայնդեալս, ՀՀ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարությունը ԵՏՄ-ին ՀՀ անդամակցությունից հնարավոր առավելությունները թվարկում է «ապրիորի», հեռանկարում հնարավոր համարելով¹.

- երկրում արտադրված էլեկտրաէներգիայի ավելցուկը միասնական շուկայի տարածք արտահանելու հնարավորությունը,
- հայկական էներգահամակարգի տեխնիկական հնարավորությունների օգտագործումը՝ միության անդամ-պետությունների արտադրած էլեկտրաէներգիան հարևան ոչ անդամ-պետություններ հաղորդելու համար,
- բնական գազը և նավթամթերքը ավելի ցածր և կայուն՝ միության արդյունահանող երկրների արտադրողների գներով ներմուծելու հնարավորությունը:

¹ Տեղեկատվություն Եվրասիական տնտեսական միությանը (ԵՏՄ) միանալու վերաբերյալ տնտեսվարողների կողմից բարձրացվող առավել կարևոր հարցերի վերաբերյալ: <http://mineconomy.am/arm/556/gortsaryt.html>

ԵՏՄ-ԻՆ ՀՀ ԱՆԳԱՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏԵՎԱՆՔՈՎ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿ ՈԼՈՐՏՈՒՄ
ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՁ

ԳԱՅԱՆԵ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ, *տ.գ.թ., դոցենտ*
ՀՀ ԳԱԱ Մ.Բոթանյանի անվ. տնտեսագիտության
ինստիտուտի գիտաշխատող

ՄԵՐԻ ԳՈՒԲԱՍԱՐՅԱՆ, *ՀՊՏՀ մագիստրանտ*
ՀՀ ԳԱԱ Մ.Բոթանյանի անվ. տնտեսագիտության
ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող

Համառոտագիր

Եվրասիական տնտեսական միությանը Հայաստանի անդամակցության հիմնավորումներում հաճախ են շեշտադրվում հատկապես էներգետիկ ոլորտում համագործակցության հեռանկարներն ու առավելությունները: Եվրասիական տնտեսական միության հիմնադիր պայմանագիրը էներգետիկ ոլորտում համագործակցության լրացուցիչ հնարավորություններ է նախատեսում, որոնք պետք է ուղղված լինեն անդամ-պետությունների էներգետիկ անվտանգության ապահովմանը և նրանց էներգետիկ համալիրների արդյունավետ օգտագործմանը: Հոդվածում քննարկվում են ԵՏՄ-ին Հայաստանի անդամակցության հետևանքով այս ոլորտում հնարավոր փոփոխությունները, հեռանկարային զարգացման ուղղությունները:

Բանալի բառեր. *Եվրասիական տնտեսական միություն, ինտեգրացիա, միասնական էներգետիկ շուկա, գնագոյացում, մարսատուրք, էլեկտրաէներգիա, գազ, նավթ, ատոմակայան:*

О ВОЗМОЖНЫХ ИЗМЕНЕНИЯХ В ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ СФЕРЕ ВСЛЕДСТВИЕ ПРИСОЕДИНЕНИЯ АРМЕНИИ К ЕАЭС

ГАЯНЕ АРУТЮНЯН, *к.э.н., доцент*
ст. научный сотрудник Института
экономики им. М. Котаняна НАН РА

МЕРИ ГУБАСАРЯН, *магистрант АГЭУ*
мл. научный сотрудник Института
экономики им. М. Котаняна НАН РА

Аннотация

В обоснованиях за вступление Армении в Евразийский экономический союз часто подчеркиваются перспективы и преимущества сотрудничества именно в энергетической сфере. Учредительный договор ЕАЭС предусматривает дополнительные возможности для сотрудничества в энергетической сфере, которые должны быть направлены на обеспечение энергетической безопасности государств-членов и эффективное использование потенциала их энергетических комплексов. В статье рассматриваются возможные изменения и перспективные направления развития сферы энергетики вследствие интеграции Армении в ЕАЭС.

Ключевые слова: *Евразийский экономический союз, интеграция, единый энергетический рынок, ценообразование, таможенная пошлина, электроэнергия, газ, нефть, атомная станция.*

ON THE POSSIBLE ENERGY SECTOR CHANGES AS A RESULT OF ACCESSION OF THE REPUBLIC OF ARMENIA TO THE EURASIAN ECONOMIC UNION

GAYANE HARUTYUNYAN, *Ph.D. in Economics, Associate Professor*
Research Associate, M. Kotanyan Institute of Economics
National Academy of Sciences, Republic of Armenia

MERI GHUBASARYAN, *master in economics of ASUE*
Junior Research Associate, M. Kotanyan Institute of Economics
National Academy of Sciences, Republic of Armenia

Abstract

Based on the fact of Armenia's accession to the Eurasian Economic Union the perspectives and benefits from the future cooperation in the energy sector are often stressed, in particular. The founding Treaty on the Eurasian Economic Union provides additional opportunities for the cooperation in the energy sector to ensure energy security of the member-states and efficient utilization of the energy complexes. The article discusses the possible changes to anticipate in this sector, and perspective development directions that result from Armenia's accession to the Eurasian Economic Union.

Keywords: *Eurasian Economic Union, integration, common energy market, pricing, customs duties, electricity, gas, oil, nuclear power station.*